

Het Quackenbosch aan de Oude Ade (1953-2021)

Deel 2

Sjaak van der Geest

Bernardus en Simon Velzeboer

Wat nu volgt is grotendeels gebaseerd op gesprekken met de laatste bewoners van het Quackenbosch. Omstreeks 1952 kwam Jaap Voorluis, zoon van Henderik, op de boerderij en vertrok Kees Kool naar Barwoutswaarder bij Woerden. Door zijn zoon op de boerderij te zetten kon Voorluis Kool verwijderen. Een pachter de huur opzeggen was alleen mogelijk als de eigenaar zelf het bedrijf overnam. De zoon had tijdens de oorlog bij een teelboer in de Purmer ondergedoken gezeten en wilde eigenlijk liever ook teelboer worden. Binnen een jaar na zijn komst naar het Quackenbosch had zijn vader geregeld dat hij terecht kon op een teelboerderij in de Beemster, waar hij ook eigenaar van was. De pachter van die boerderij in de Beemster, Bernardus (Ben) Velzeboer (1911-1954), moest dus plaats maken en kwam met zijn gezin naar Oud-Ade. De vader van Ben Velzeboer had de boerderij in de Beemster moeten verkopen toen hij in de schulden raakte.

Bernardus Velzeboer en Catharina Blaauw met hun eerste (jonggestorven) dochtertje.

Simon (Siem) Velzeboer, de laatste boer van het Quackenbosch, vertelt zijn verhaal dat wij hier samenvatten. Hij was negen jaar toen hij in 1953 met zijn ouders en de rest van het gezin van vijf jongens en drie meisjes in Oud-Ade arriveerde. Minder dan twee jaar na hun komst overleed zijn vader op 43-jarige leeftijd aan een hersentumor. Hij had altijd al hoofdpijn gehad. Op de markt moest hij soms even op een paaltje gaan zitten omdat hij duizelig werd van de pijn. Sommigen dachten dan dat hij te veel gedronken had. De moeder, Catharina Blaauw, bleef achter met acht kinderen, de oudste, Piet, was 13, Siem 11. Zij besloot het bedrijf, 25 hectare groot, voor te zetten met de hulp van haar kinderen en – tijdens het eerste jaar – Hein Roos die aan de overkant van de Oude Ade, op de 'Kippendijk' woonde. Verder was er nog het loonbedrijf voor de grote klussen zoals maaien, hooien en sloten.

De in deel 1 genoemde buurman Jan van der Poel en Klaas Heemskerk uit De Zevenhuizen hielden een oogje in het zeil en gaven adviezen. Catharina (Catrien) was een boerendochter uit een gezin van veertien kinderen. Ze kon melken en was vertrouwd met het boerenbedrijf. Haar eigen ouders waren jong gestorven, vader toen hij 40 en moeder toen zij 46 was. Het oudste kind was toen 23 jaar oud. De kinderen zetten het bedrijf voort. Die geschiedenis herhaalde zich nu. De jongens en zij melkten met de hand aanvankelijk ongeveer twaalf koeien, vóór en na schooltijd. Dat aantal groeide ieder

jaar met enkele koeien. Op foto's van Pastoor Verkleij zien we de drie oudste jongens, Piet, Siem en Wim aan het werk. Helaas geen foto van de boerin. In 1957 kwam er een melkmachine. In datzelfde jaar 1957 en in 1966 werden er nieuwe huizen gebouwd in het dorp waarvoor 5 hectare van het land van Siem werd opgekocht door de gemeente.

Siem Velzeboer, ongeveer 14 jaar, aan het (hand)melken (foto Pastoor Verkleij).

In 1966, vertrok Piet (25) naar Oostwoud, West-Friesland om een loonbedrijf te beginnen. Zijn moeder (toen 44) ging mee met het hele gezin; het was de streek waar zij vandaan kwam. Alleen Siem (23) bleef achter en werd de boer. Hij trouwde in datzelfde jaar met Toos Olsthoorn, een boerendochter uit de Haarlemmermeer. Ze kwam van een gemengd bedrijf en kon ook melken.

In 1969 besloot Siem aan de andere kant van de weg een nieuwe moderne boerderij te bouwen met een loopstal, wat het werk aanzienlijk zou verminderen. Hij had met het oog daarop de gebouwen van de oude boerderij gekocht, plus een hoek grond waarop het nieuwe bedrijf moest komen.

Het oude pand werd voor f 120.000.- doorverkocht aan de familie Waesbergen en werd op 1 januari 1970 opgeleverd. Ondertussen was aan de overkant de nieuwe boerderij verrezen. Het aantal melkkoeien groeide in de jaren daarna tot 97 en daalde weer tot ongeveer 61 toen de melkquotering in 1984 werd ingesteld waarbij alle boeren hun melkvee met 20% moesten verminderen.

Rond 1978 kocht Siem het land dat bij de boerderij hoorde van de kinderen van Voorluijs.

Piet Velzeboer, 16 jaar (foto Pastoor Verkleij).

De boerderij gezien vanaf de Zwarteweg richting het dorp. Van links naar rechts: de hooiberg, een varkensschuurtje (wit), de karrenmolen, het boenhok, daarachter de grote koeienstal, en het woongedeelte dat met het gezicht naar de Oude Ade stond gericht omdat alle vervoer in 1821 over water ging (foto Pastoor Verkleij, ca 1955).

Het gezin van Siem en Toos telde ondertussen vier kinderen, alle vier schaatsfanaten, net als hun moeder. Vooral de twee dochters oogstten internationale successen bij het shorttracken dat toen in opkomst was. Maar geen van de vier had de ambitie om boer te worden. “Je bent geboren als boer of niet,” volgens Siem en hij begon voorbereidingen te treffen om te stoppen met het bedrijf in de boerderij die er nog geen dertig jaar stond. Rond 1993 stopte hij met melken. Alle koeien verhuisden naar een nieuw bedrijf bij Waalwijk in Noord-Brabant. De vorige veestapel van dat bedrijf was geruimd wegens mond-en-klauwzeer. Drie jaar lang handelde Siem in jongvee dat hij kocht en weer verkocht als ze vijf maanden drachtig waren. Toen dat steeds minder opleverde, liet hij koeien van andere boeren op zijn land weiden, sloot zich aan bij het natuurbeheer ter bescherming van weidevogels en liet andere boeren zijn land gebruiken om hun overtollig fosfaat (mest) kwijt te raken. Gras werd verkocht en rond 2000 ging hij delen van zijn melkquotum verhuren of verkopen.

Deze uitvoerige beschrijving schetst het proces dat sindsdien vele boeren hebben doorlopen toen ze besloten of zich genoodzaakt zagen te stoppen en hun boerderij te veranderen in een – veelal luxe – woonboerderij, die zij verkochten of waarin ze zelf gingen wonen. Siem Velzeboer was de eerste boer in Oud-Ade die deze stap zette. Vanaf 1970 was de monumentale boerderij de huisvesting van kapitaalkrachtige bewoners die van alles ondernamen om hun woning nog geriefelijker te maken en verder te verfraaien, met de aanleg van tuinen en diverse verbouwingen. Laten we ons daarom nu richten op het oorspronkelijke gebouw, want onze belangstelling is vooral gericht op de geschiedenis van oude boerderij-panden.

Familie Waesbergen

De eerste niet-agrarische bewoners van het Quackenbosch was het gezin van arts en anesthesist Bert Waesbergen en Micky Waesbergen-de Ridder met hun twee kinderen. De koeienstal achter het woonhuis werd een ruime woonkamer en ze bouwden de koeienstal naast het hoofdgebouw om tot een overdekt zwembad plus een klein gasten-appartement. Micky was blijkbaar een enthousiaste zwemster. Buurvrouwen en vrouwen uit het dorp mochten ook gebruik maken van de attractie en soms werd het bad opengesteld voor schoolkinderen. Mannen zijn er zelden gesignaleerd.

Het zwembad en het appartement zijn er nog steeds. Na tien jaar vertrokken de Waesbergens naar Costa Rica, een paradijselijk land in Midden-Amerika waar het ongetwijfeld nóg beter vertoeven was.

Families X en Krieger

Zij werden opgevolgd door een Amerikaans echtpaar met vier jongens. De man werkte bij een oliemaatschappij. Siem weet weinig over dit gezin; zelfs de naam kan hij zich niet meer herinneren. Ze hadden weinig contact met de burens en het dorp. De kinderen gingen naar de internationale school in Wassenaar. Wellicht was de taal ook een probleem voor de communicatie tussen Siem en zijn Amerikaanse overburen. Na drie of vier jaar keerden ze terug naar Amerika, toen de man zijn baan verloor en werd het pand gekocht door Peter Krieger en zijn vrouw. Hij had een soort reclamebureau. Hun verblijf duurde ongeveer tien jaar en kwam tot een eind na de scheiding van het paar.

Familie Girardin

De langste bewoners waren Pierre en Carlita Girardin en hun drie kinderen. Pierre kwam uit Zwitserland en werkte als partner bij McKinsey, later kwam hij in de directie van Post.nl, TNT en CEVA Logistics. Carlita was Nederlandse, afkomstig uit Noordwijkerhout, en medisch directeur bij het farmaceutisch bedrijf Pfizer in Rotterdam. Hun plan om in Roelofarendsveen een stuk land aan het water te kopen en daar een huis op te bouwen ging niet door. Toen wees de makelaar hen op een oude boerderij aan de Zwarteweg in Oud-Ade die te koop èn aan het water stond. Ze gingen kijken en waren meteen enthousiast. Dat was in 1998. Er moest echter nog veel aan gebeuren. De boerderij moest geïsoleerd worden en het rieten dak vernieuwd. Het zwembad kreeg een schuifbaar glazen dak. De tuin was verwilderd en moest op de schop. Het duurde negen maanden voordat ze hun nieuwe woning in 1999 konden betrekken. De keuze voor het Quackenbosch had te maken met de ligging, landelijk en toch vlakbij bij de stad, het water van de Oude Ade voor de deur, en de nabijheid van Schiphol voor Pierre die vaak moest reizen. Er was ruimte voor gasten en feesten en met de boot konden ze naar de Kaag en andere mooie plekken varen.

De kinderen groeiden op in Oud-Ade en hadden vriendjes en vriendinnetjes in het dorp en bij de hockey. In het appartement achter het zwembad hadden zij hun eigen honk waar ze met hun vrienden samenkwamen. Het was omwille van de kinderen dat Pierre en Carlita besloten langer in Nederland te blijven dan ze oorspronkelijk van plan waren. De twee hadden echter afgesproken dat ze na een lang verblijf in Nederland naar Zwitserland zouden verhuizen. Eerlijk verdeeld. Na twintig jaar is de boerderij weer verkocht en zijn ze inderdaad naar Zwitserland vertrokken waar ze nu weer aan het water wonen. Twee van de kinderen zijn in Nederland gebleven.

Familie De Vries

De nieuwe bewoners, sinds 2018, zijn Bernlef en Janneke de Vries en hun drie zonen in de lagere-schoollleeftijd. Bernlef is co-directeur van een aannemersbedrijf en Janneke werkt parttime als rouw-therapeut. Ze hebben veel milieubesparende aanpassingen in hun woning aangebracht. In een interview in het NRC-Handelblad vertellen ze wat ze aan de boerderij veranderd hebben. Ze zijn van het gas af en hebben een waterpomp met zes bronnen laten aanleggen. Op het dak van het zwembad en de garage liggen 56 zonnepanelen (op het rieten dak passen geen zonnepanelen). In totaal hebben deze vernieuwingen € 180.000 gekost, melden ze in het interview. Ze rijden allebei elektrisch en eten minder vlees. Janneke probeert een moestuin bij te houden. Het zwembad is er nog steeds maar wordt alleen in de zomer gebruikt want anders “stook je je rot.”

Het gezin De Vries in de tot woonkamer verbouwde stal (foto NRC, december 2019).

Tot besluit

Hier eindigt een lange reis door de tijd, van rond 1600 tot vandaag, begin 2021. Een bonte stoet van eigenaars en pachters trok voorbij voor wie het Quackenbosch respectievelijk een kapitalistische investering of een middel tot overleving was. De sterfte van zowel ouders als kinderen was hoog wat leidde tot veelvuldige wisselingen van bewoners en gebruikers van de boerderij. Halverwege de 20^e eeuw waren diverse pachters in staat hun boerderij te kopen. Het genot van eigen bezit duurde echter niet lang. Eind 20^e eeuw trad een nieuw verschijnsel op: terwijl vroeger de meeste zonen van een boerenfamilie geïnteresseerd waren in de voortzetting van het bedrijf, kwam het nu steeds vaker voor dat geen van de kinderen boerenambities had. Het groeiend aantal regels ter bescherming van het milieu of voortvloeiend uit de economische globalisering in diezelfde periode droeg sterk bij aan het afnemen van de interesse voor het boerenleven bij de nieuwe generatie. Bovendien had deze generatie veel meer andere aantrekkelijke beroepsmogelijkheden dan hun ouders. Boeren, die het eind van hun familiebedrijf zagen aankomen, stopten vaak vroegtijdig en verkochten hun boerderij aan welgestelde burgers die van de rust van het platteland en de schoonheid van oude panden wilden genieten. De betekenis van de term 'boerderij' verschoof in rap tempo van 'agrarisch bedrijf' naar 'riante woning in een rurale omgeving'.

Dank

Dank aan Siem Velzeboer, Carlita Girardin en Theo van der Poel.

P.S.: het Nieuwe Quackenbosch, zoals de architect het zich voorstelt.